

Veselin Vukotić
www.vukotic.net

Boston

„Srce ima razloge koje um ne poznaje!“ (Paskal)

Da li sposobnost intuicije, snaga entuzijazma i emocionalni kapital postaju mostovi ka novom shvatanju naših života i društvene organizacije? Riječju, nove civilizacije....

Veliki događaji, nove paradigme, čak i nastanak novih civilizacija imaju svoje vjesnike, u, na prvi pogled, nevažnim događajima. Kasnije, ti vjesnici se zaborave. Mjesto im zauzmu mnogo važnije ličnosti i glamurozniji događaji. Ko se još sjeća Lajke – tog psa lutalice sa moskovskih ulica koja je svoj život položila u temelje današnjeg informatičkog društva. U sovjetskom „Sputniku“ lutala je kosmosom do svoje smrti, dok su mnogi dječaci i djevojčice zurili u zvjezdano nebo i plakali nad njenom sudbinom. Upravo taj „Sputnik“ namijenjen osvajanju Mjeseca imao je nenamjeravanu posljedicu: „satelitsku“ razmjenu informacija na planeti Zemlji i stvaranje globalnog sela. Naravno danas nastanak informatičkog društva vezujemo za Bila Gejtsa.

Nedavno se, po mom mišljenju, desio jedan događaj koji najavljuje velike promjene u načinu razmišljanja i shvatanja društva, posebno u sferi obrazovanja. Massachusetts Institute of Technology, čuveni MIT, jedna od prestižnih naučno-istraživačkih institucija u SAD, a samim tim i u svijetu, izabrao je za novog direktora njihove najvažnije istraživačke laboratorije 44-orogodišnjeg Japanca, preduzetnika Joichi Ito-a. Da li je čudno što je Japanac, što ima 44 godine ili što preduzetnik vodi tako renomiranu instituciju? Ne, ništa od toga nije čudno, mada će se mnogi pitati: „Kako preduzetnik?“, jer je to, po mnogima u nas, „zanimanje“ za loše đake. Čudno je da takva institucija sa desetinama Nobelovaca (npr. ekonomisti starije generacije su učili ekonomiju iz knjiga dvojice Nobelovaca sa MIT – Samjuelsona i Soloua) izabrala preduzetnika Joichi Itoa koji **nema fakultetsku diplomu**. Zar diploma nije od države priznat dokaz da je neko pametan i sposoban da obavlja određene poslove? Čitaoci koji kažu da diploma sama po sebi u nas nije važna, neka po svojoj glavi pretraže ko je rukovodilac u njihovoj blizini, a da je nema? Šta je po mom mišljenju poruka činjenice da direktor MIT nema fakultetsku diplomu? Čega je vjesnik ovaj događaj? Slučajni incident ili otvaranje dugoročnog procesa?

Da li je ovo najava kraja vjekovima propisivanih i okamenjenih pravila da u sistemu visokog školstva (i ne samo u njemu) ništa nije moguće bez fakultetske diplome? Da li je nauka, kako se od renesanse do danas tvrdi **jedini put do saznanja suštine i istine o stvarnosti**? Da li **intuicija**, shvaćena kao **energija nesvjesnog** postaje sve važnija za shvatanje realnog svijeta?

Joichi Ito je predstavnik generacije čiji je mozak oblikovan uz modernu tehnologiju,

kompjutere i video igrice. On je čovjek iz virtuelnog svijeta, svijeta koji je često suprotstavilja realnom (materijalnom, vidljivom) svijetu. Da li Ito dokazuje da je moguć i potreban spoj ova dva svijeta – realnog i virtuelnog?

Pored karijere preduzetnika i života u Silikonskoj dolini Ito je studirao više fakulteta. Napustio je studije fizike nakon dijaloga sa jednim od svojih profesora i kada je shvatio da ga studije usporavaju u razmišljanju. „Zamolio sam profesora da mi objasni rješenje problema intuitivno“. „Ne shvata se intuitivno!“, odgovorio je profesor. „Formula se uči napamet i tako se dolazi do pravilnog rješenja problema“. „To je bio kraj studiranja za mene“, sjeća se Ito.

Zaista, diskusija o značaju i odnosu između *inteligencije* (zakoni logike) i *intuicije* (inteligencije ne-svjesnog, ne-logičnog) ponovo će postati važna... Paskal je u 16. vijeku pisao o dva tipa uma, o dva temperamenta uma: *geometrijski* i *intuitivni*. Prvi radi sa egzaktnim definicijama i apstrakcijama nauke i matematike; intuitivni um radi sa *idejama* i *percepcijama* koje nije moguće egzaktno definisati i kvantifikovati (npr. ljubav, poezija, strast, raspoloženje...). (Istina u Crnoj Gori se čak i raspoloženje mjeri: „Ide Mara preko sele, 30% nevesela...“).

Ja ovu razliku vidim kao razliku između *naučenih stvari* i *intimne spoznaje*, što ukazuje na razliku između „*znati o...*“ i „*znati*“. Paskal navodi da je čovjek *kao naučnik* upoznao i saznao mnogo toga, ali *kao ljudsko biće* intuitivno poznaje i osjeća ljubav, ambiciju, pjesništvo i muziku. „Srce-um dopire dublje od moći samog razuma“, kaže Paskal... Sam Paskal, matematičar, filozof, književnik je pokazao da ova dva različita uma mogu biti istovremeno u jednoj ličnosti. Novi direktor u MIT, Ito, to takođe potvrđuje.

Kako spojiti ova dva uma? Ovo pitanje je isto kao i pitanje: Kako spojiti realni i virtuelni svijet? Očigledno dolazi vrijeme onih ljudi *koji između ovih svijetova ne vide nikakvu granicu*. Dolazi vrijeme lidera novog tipa – lidera doba oblikovanog novim digitalnim tehnologijama. Na pitanje zašto su između 250 kandidata izabrali Jochi Ito-a (četvrti po redu direktor od osnivanja Istaživačke laboratorije 1985. godine), njen osnivač Nikolas Negroponte kaže „da su presudile osobine Ito-a kao *vođe*, i kao *inovativnog mislioca* koji razumije strahoviti potencijal tehnologije i posebno Interneta i njegov uticaj na obrazovanje, poslovanje i društvo u cjelini...“

Zaista, slažem se sa profesorom Crnobrnjom da je MIT povukao avangardni potez.

Ovaj potez je povučen u vremenu krize. Da li između krize i ovog izbora ima neke veze? Svakako da ima. Pokazuje se da u vremenu krize sve što je „okamenjeno“, mnoga pravila i mišljenja, lakše se ruši nego u vremenu „blagostanja“. Možda je još važnije za nas saznanje da iz „mučnih vremena“ više izvlače sposobnosti preduzetništva, liderstva, kreacije nego druge sposobnosti, uključujući i one od društva verifikovanih diplomama i titulama.

Kako shvatiti ovo nadiranje intuicije u rješavanju problema realnog svijeta? Kako shvatiti nove generacije studenata koja raste uz video igrice i kako im pomoći da povežu ta dva svijeta u kojima žive – viruelni i realni!?

To je veliki izazov za, ne samo, školstvo, posebno visoko... Ovo je signal da nailazi vrijeme u kome će nove generacije mladih uz pomoć novih digitalnih tehnologija i razvijenih virtuelnih sredstava trku za bodovima i diplomom, kako se najčešće shvata Bolonjska deklaracija zamijeniti trkom u preduzetničkom višeboju. I to će činiti više intuitivno, nego racionalno... Otuda i „jednačina nastave“ na UDG: $S = z \cdot i^2$!

Znam da će biti neslaganja... Ipak, prije nego što opalite rafal, pogledajte da ne pucate u svoju djecu!